

Introducció

La calor ja n'és a la porta. Tothom està preparat per anar-se'n de vacances. L'Arian arriba del treball i així parla a sa mare:

—Mama, demà me'n vaig.

—Que te'n vas? Si precisament demà comencem les vacances, que ens n'anem com cada any amb la tieta Carme. A la platja, i que a tu també t'agrada.

—Bé, aquest any és diferent. He decidit anar-me'n sola i anar-me'n a la muntanya. Amb la bicicleta, sola no.

—Ai Déu meu, però on vols anar sola.

—Ja t'he dit que som dos: la bicicleta i jo. Però aquest any he decidit anar-me'n a fer turisme a la Cerdanya.

—Nena, que tens vint-i-tres anys!

—Precisament per això, mama. Puc decidir pel meu compte. Necessito un aire diferent. Estic cansada de tanta sorra, tanta suor, tanta calor i tantes empentes per tenir un tros per posar la tovallola a terra. Allà pot ser que faci més mal temps, pot ser que hi hagi més mosques, però estaré més lliure i me'n vaig a passar les vacances a la muntanya.

—I a quin lloc vas?

—Ah, no ho sé. Demà al matí surto amb el meu vehicle, que és la bicicleta que vaig a treballar i em servirà de companya per anar-me'n.

I així ho decideix. La mare hi posa pegues, però no hi ha res a fer. Ella marxarà amb la seva germana, com fa cada any, a la platja, però la noia se n'anirà pel seu compte.

—Ja la trucaré. Procuraré no oblidar-me'n. Vostè també em pot trucar a mi, però seguiré la meva ruta.

I així ho ha decidit i així està escrit. La periodista que durant tot l'any treballa d'aquí a allà buscant punts d'interès perquè la vulguin a la redacció se'n va lliure a respirar a prop de les muntanyes. No té cap classe d'interès, però tampoc té cap classe d'angoixa d'agafar les seves dues rodes, la motxilla carregada i el casc damunt el cap començant a pedalar amunt fins a dalt.

—Ja veurem què passa. No sé el què, però ho faré. He de canviar. Estic cansada de la ruta de cada dia, de la vida que sempre he fet. I si no m'espavilo em faré vella i encara faré el mateix camí. No he vist mai ni un roc, ni una pedra, ni un pardal ni una tórtora ni una guilla ni cantar el rossinyol, perquè a la platja no canta. I allà pot ser que, en algun turó, trobi una cosa diferent. I allà me'n vaig, a la muntanya.

Tira amunt. La primera carretera que troba. No li importa. Direcció al lloc que té destinat.

“Si vaig al Montseny, si vaig als Pirineus o si a la Pica d'Estats. És igual. Cames ajudeu-me. I que no faltin les ganes.”

Pedala a poc a poc. Després agafa un ritme valent i tira endavant. Va tirant amunt, amunt... Però a mesura que va passant, la noia se'n va cansant. Les cames ja quasi li fan figa. Fa dues hores que pedala, i el camí no és fàcil. Ni amunt, ni avall. Els cotxes la rasen, les motos la freguen, i tots els conductors passen bronzint com si fossin un follet, sense mirar si se li emporten amb el vent ni el barret ni els peus ni la motxilla que porta penjada. El cos se'n va ressentint. No hi està acostumada. Cada dia va amb bicicleta al treball, però això és diferent. Són moltes hores de fer quilòmetres i esgotar-se fortament.

De sobte veu que puja molt amunt i que li falta una mica de respiració.

—Vaja. A veure si la mare tindrà raó i me n'hauré d'anar una altra vegada cap a la platja a veure les ones presentades. Però no, no em puc rendir. He decidit i així ho haig de fer.

I continua, esbufegant i tirant com pot amunt, però ja n'està cansada. Massa i tot. Mira a la vora de la carretera, el seu lloc petit que té d'espai. Un cartell diu “a les Quatre Ramades”. Agafa aquell trencant. No sap on és ni mai l'ha vist escrit. Ho mirarà. Així va perduda o encaminada.

Quan ha fet la pujadeta i surt a sobre de la carretera que hi ha una rotonda amb uns cartells penjats a cada trencant que diuen La Riereta, tres quilòmetres; i l'atre trencant diu cap a Can Pitxana.

“Vaja quins noms!” es diu ella. Però de sobte mira endavant i li crida molt l'atenció. Aquí, un altre cartell posa que a dos quilòmetres i mig, hi ha l'Estaca.

“Això és el que em convé. Una estaca, perquè si no em puc recolzar, al menys que em garrotegi de cop i me'n torni cap a la platja.”

Respira a fons. Posa el peu al terra. Mira la carretera, que no està pas tan malament. És bastant ben presentada. I agafa el camí. Però noi, tot és amunt, això. I molt amunt. Quan ha fet aproximadament un quilòmetre i mig, només li'n queda un per arribar a l'Estaca. Això és el que ella ha vist des del punt que ha decidit anar per aquella contrada.

Una muntanya inesperada. La veu a prop dels seus ulls. “Caram” es diu entre sí, posant el peu al terra. “Però quines roques tan marcades. Semblen esculpides! I quin goig que fan! I quina alçada! Mare de Déu, què deu ser això?” Mira més enlaire i li fa l'efecte que hi veu alguna teulada. “Serà alguna capella? Doncs no ho sé.” es diu

per ella. “A veure. Me n'hi vaig ben decidia i a veure què m'hi trobo, a dalt d'aquesta estaca.

A mida que va pujant i va donant volta, la muntanya es mostra tal com és: pedres que semblen d'un altre planeta i un petit rierol que acompanya. Camins no n'hi han, però rocs i roquets i més de penjats, i algun arbre que s'ha atrevit a deixar-hi la seva empremta gravada. Veu aquell lloc diferent de tot el que havia vist fins ara.

No deixa pas el camí, al contrari, li agrada. Encara que esgotament en té de sobres. Ha fet molts quilòmetres i tots seguits. N'està cansada. Sembla que el respir li falta, però amunt va tirant. “Què caram! He de ser valenta o caic al terra desmaiada.”

A mesura que va serpentejant la carretera, de sobte, es troba de cara a ponent. Allà hi ha una pujada recta i ben marcada. És un camí especial i tan especial. A la seva dreta hi ha un rengle de cases, però cases cases, no fantasies. Ben marcades. No n'hi ha cap d'enganxada. Mira amunt hi ha com una porta perquè la puguin tancar. En aquell lloc, però, veu el nom ben clar: L'Escata.

“Caram” i li cau en gracia el que contenen aquelles portes antigues. Alguna, la primera, del 1800, que en deu ser feta en aquell lloc, però li fa gràcia perquè hi ha un nom que diu Cal Curt. No hi ha un número marcat al portal. A Cal Curt. “Vaja! Deu ser perquè és la més baixa.”

Va seguint amunt. La Mariona, una altra casa ben marcada, també amb una sortida de galeria de fusta. I moltes flors a tot arreu. Aquí està habitat, però convida a tirar endavant.

Ca La Pensa. Un altre nom al portal. Salta de la bicicleta i l'empeny sense pedalar, encara que sembla que li costa de tirar endavant.

La Ferreria. Hi ha com un túnel i sembla que a baix hagi estat un taller que encara sigui present o potser on s'hi ferraven animals, i el túnel que fa de suport per aguantar el pis de sobre hi ha unes anelles clavades per fermar els animals.

Continua el camí. L'altra casa també té el nom a la porta. Forn de pa escalfat amb llenya. “Vaja. Així que cadascú posa la seva presentació a la porta.” Li fa gràcia, molta gràcia. Se'l mira, el repassa. Sembla que el silenci existeixi. No hi ha ningú que tregui el cap enlloc mirant, ni tampoc cap xafarder que es miri la noia com va pujant cap a dalt d'aquella muntanya.

Més amuntet, a l'altra porta, Can Josepet. “Què hi deuen tenir aquí?” veu cistelles a la porta penjades, cabassos i tota classe d'enginys per vendre i atreure el que passa. Mira cap a l'altre lloc. Gairebé és a dalt de la plaça. No és pas ben petita ,aquella rebuda. Està ben asfaltada i al fons de la seva esquerra hi ha una paret que fa de resguard i un mirador que encisa.

S'hi acosta i mira avall. Veu la carretera que ella mateixa ha deixat i ara la mira des de dalt. Aquell aire és molt pesadet. Però és gran, hi caben bastants cotxes en aquella plaça. Una casa petiteta amb una galeria que sembla amb vidres antics enganxada quasi a la paret de l'església. A l'església, un rellotge de sol. “Però està cara a ponent” pensa ella. “Com pot ser que marqui bé la busca? Bé, s'hauria de veure”. I mira de sobte el seu rellotge i en efecte, l'ombra marca l'hora clavada. “Com pot ser? Tindrà màgia aquest lloc?”

És damunt del portal de l'església, que no diu que sigui ni de santa Margarida ni de Santa Tecla ni Sant Esteve ni res. Simplement diu Església de tots els Sants i Santes.

“Bé, si aquí dins hi caben tots, ” pensa ella “ja m'està bé”.

Al costat de l'església n'hi ha una obertura que dona com si saltés les roques encabritades d'aquell lloc, però no sap què hi ha. No s'hi acosta, només la mira, d'un metre i mig aproximadament. És estretet, aquell pas, però separa una gran casa amb una bandera que oneja des del balcó. La Casa de Tothom.

“Ah, deu ser l'ajuntament” es diu “segurament”, però a baix hi ha una altra nota que diu “Aquí s'hi aprèn de llegir, d'escriure i de fer-se gran. “Mira que bé, això deu ser l'escola! A veure si tota la meva vida que he estudiat hauré de venir a a prendre aquí per acabar la feina que tinc de periodista. Afortunada o, simplement, buscant allò pot ser que em porti a un camí o em doni una experiència estranya”

Al costat, li crida l'atenció. Aquesta sí que és un lloc ben bé a dalt la plaça i també li fa molta gràcia: “Can Rufinu. Aquí s'hi pot menjar”.

“Vaja!” fa ella un esglai entre sí. Doncs estaco la bicicleta aquí.” En aquelles pedres que sortida hi ha alguna anella que té a prop i deixa la bicicleta allà posada. Es carrega la motxilla bé a l'esquena, es treu el casc penjat al braç i es dirigeix a l'hostal. A Can Rufinu hi falta gent.

Quan passa la porta, un esquellot li don la benvinguda i la nota de que algú ha entrat a la casa.

“Cling-clung”

Mira enlaire. N'és ben bé una esquella de muntanya amb un collar d'animal de fusta penjada.

De sobte, i des de dins, un senyor molt reposat, amb una camisa blanca i molt ben clenxinat, li diu:

—Bon dia noieta! Entra, entra, que avui sembla que

farà molta calor i aquí s'està més fresc.

La noia mig tentineja. El respir li falta. Aquella alçada d'aquell lloc l'asfixia. Respira a fons i el senyor li diu:

—Ai que t'ha cotat la muntanya... Seu, seu. Arramba't allà. Aquell raconet d'allà és molt fresc. Ja veuràs que hi estàs bé. Et trobes bé?

—Sí —respon la noia, però ho diu amb una veu mig esgotada.

L'hostaler, que coneix bé tot l'entorn i que sap que no és el primer cas, li porta una gerreta d'aigua fresca i unes patates rosses al costat amb un bas net i brillant i li diu:

—Aquí no la tapem, l'aigua, nena, perquè no és embotellada. Anem a la font Fresca a buscar-la, però t'asseguro que se't posarà bé. Beu-ne un glopet i a veure si posem una mica d'alegria en aquesta cara.

Aquell home parla bé, com si fos un amic de tota la vida. Com si la conegués. Ni tan sols li pregunta com es diu, però sí que l'ha auxiliat.

La noia, mig tremolant, es posa aigua de la gerra, però no ho acaba de fer. Quan agafa la gerra per alçar-la, el que està allà present, l'hostaler, li diu:

—Ja serveixo jo. Vejam com beus? Prova-la però a glopets, a glopets. No te la beguis de cop perquè és molt fresca, però a poquet a poquet.

I li deixa el bas mig ple d'aigua i se'n va a fer la seva feina. La noia aprèn la lliçó. Creu que aquell senyor li dona bons consells. Més que no pas que li diguessin “Beu això que t'anirà bé”. Simplement, li diu amablement, les coses. I al final és un bas d'aigua, però sí que té un bon gust. És fresca i, a l'estómac buit de tanta suor i amb respiració bastant cansada, sembla que li dona una mica d'alleujament i es recolza a la paret, no seu en una cadira. El lloc que li ha indicat és un banc de fusta que fa

cantoner amb una taula petiteta davant.

Ho prova un cop, una mica més, i va tornant a sentir-se valenta, més que quan ha entrat en aquell lloc.

L'hostaler li diu:

—Què? Reacciona bé? Ho veu? Ja li he dit jo que l'aigua de la font Fresca alleugereix tots els mals. No està obligada a comprar-me res. Això és un obsequi de la casa. Si no vol prendre res més, a mi... Ja tinc feina. D'aquí a una estona hi haurà gent per tot arreu perquè venen molts a dinar. No ens podem queixar, en aquest poble. Bé, en aquest ramal de l'Estaca, perquè poble no ho és ben bé. Ara, que tenim dos carrers de cases. Vostè només n'ha vist un, però a baix n'hi ha un altre. I molta pagesia, però aquí ve a parar-hi tothom. Estem al centre de l'Estaca.

La noia li somriu

—Doncs miri, sap què? Potser que em faci un entrepà.

—De què el vol? De tonyina, de cansalada viada, pernil salat, pernil dolç... I si vol alguna altra cosa... Melmelada, pa torrat... És del forner d'aquí i és molt bo. Li agrada el pa? Vol que li faci una bona torrada? Un parell, li'n vaig a fer. Què li sembla? Ara... l'ingredient que vol que li posi, vostè mateixa ho dirà. Jo només li proposo el cas.

“Vaja” pensa ella. “És atent.”

—Doncs miri, no ho sé. Potser cansalada viada mateix. És d'aquí?

—Sí, sí, sí. És d'aquí baix, a l'altre cantó, que hi ha una carnisseria. Si dóna un volt per aquí ja la veurà. Té una bona fatxa i ven carn de qualitat. És més nova, la casa. Nosaltres la tenim des de sempre. Des que es va començar a construir, som dels primers. El meu besavi ja es deia com jo, Rufino. O jo com ell. El meu avi, el meu

pare, jo i el meu fill.

—I si hagués estat una noia? —li pregunta la jova, tot rient—. Com s'hauria dit?

—Ah! Potser Rufina. Però tots hem tingut un noi, el primer, i és el nom de Rufino. Ja hi és, santa Rufina? I vostè com es diu, tan guapa?

L'hostaler, que es vol fer el simpàtic i, a més, ho és perquè la sap molt llarga.

—Arian.

—Què? Ariadna?

—No, Arian.

—I és un nom de senyora?

—Sí. Ariadna, Arian. Em dic Arian. Així ho tinc escrit, i així m'anomenen a mi.

—Bé, doncs que vagi de gust, Arian.

I se'n va i deixa l'entrepà ben posat a la taula. Ja arriba més gent amb cotxes, amb un ramat de canalla. Van dos o tres cotxes. Una pilota, gent entrant a dins, l'esquella de la porta pica i ells cop de pilota per aquí i cop de pilota per allà. Els seus pares els revisen.

—Aquí dins no, si us plau —diu l'hostaler—. Sortiu a fora. Però vigileu que si se us envà de tort i salta per aquell mirador avall, la pilota està acabada, eh? Jo us adverteixo: aquí no hi ha recolliment. Ningú ha baixat mai a la gorga a buscar-ne res perquè diuen que el que s'hi fica no en surt —diu a la mainada.

Se'l miren amb una cara, i els seus pares diuen:

—Va, si voleu jugar, primer esmorzem. Va, què voleu? Segueu aquí que després ja anirem a un altre lloc que vagi bé per jugar a pilota.

—Sí, a baix hi ha un camp que els anirà bé, però aquí és perillós per si els cau a fora. No per res més, sap, senyora?

—No, no. Ja ho suposo que ens avisa per un nostre bé
—li diu una d'aquelles mares.

Uns vailets amb un cotxe, descarats, entren aquella plaça. Sembla que en porten un xiquet de més. Més abans diries que porten alguna càrrega que no els fa cap benefici. Però noi, són tan estirats i ben plantats que sembla que el món és seu, i el primer que fan és dirigir-se a l'hostaler.

Quan entren i veuen aquella noia al racó ja els hem trobat el que buscaven. Un fa una ganyota a l'altre i diu:

—Mira què hi ha allí.

Però l'hostaler, que els pren el pam, de seguida els diu:

—Ai, en aquesta taula no, si us plau, que està reservada. Si es posen un xiquet més enllà perquè aquí, avui, hi ha reunió, de la gent de l'Estaca i no ens podem canviar del lloc on la fem.

Els nois, una mica contrariats:

—Quan vinguin ens aixecarem.

—No, no —els diu. Amablement els aparta, col·locant-los en una altra taula. No li fan gràcia. No els coneix, però tampoc coneix ningú més que hi ha dins el seu hostel. Però no li filen gaire bé i els vigila una mica. I, com he dit, sembla que van carregats d'alguna espècie que no té massa sort a la vida a qui ha fet ús d'ella.

Els nois no demanen una gran cosa per beure ni per fer. Es miren els quadres penjats, van voltant per allà dins. L'hostaler pren bona posició. Coneix bé els cassos que ronden amb aquestes circumstàncies. Ningú sap el perquè però, al cap de poca estona entra un home alt, ben plantat, amb una panxa grossa i de bona fatxa i amb una estaca a la mà. Saluda a l'hostaler.

—Sóc el primer?

—Sí, noi. No crec que tardin gaire.

I s'asseu a la taula reservada. Ningú sap per què ni com ho ha fet, però l'hostaler ha donat ordres o ha fet alguna crida especial per sentir-se més recolzat del poble que dels habitants desconeguts que entren per malgastar l'estona.

Un tractor, tot fent soroll i fent una grossa roncadera, puja des de baix al fons i talla la sortida d'aquell cotxe negre que no els agrada. La noia no comprèn per què l'hostaler, de tant en tant, mira cap a la porta.

—Vol que li entrem la bicicleta al garatge mentre vostè descansa?

“Però com me l'ha vist?” pensa ella. El que no sap és que en aquelles portes de l'hostal estan col·locades de tal manera que des del mostrador domina tota la plaça. Digues-li ruc. Allà hi ha una seguretat, i l'home de l'estaca i el tractor que ha pujat és que algú els ha avisat. No hi van pas per estar-s'hi per casualitat.

Els nois al veure que els barren el pas i que per cap més camí poden sortir, un diu a l'altre:

—Què, marxem? —amb un gest que els fan.

—Va, sí. No val la pena. Ja trobarem alguna altra cosa. No han pres res, li és igual.

—Ah, que voleu sortir? —els diu l'hostaler—. Pep! —cria—. Aparta el tractor que aquests nois tenen aquest cotxe d'aquí davant i tenen intenció de marxar.

El tractor, a poc a poc, amb el seu remolc posat, els dóna el pas just i clavats perquè puguin tirar enrere i anar-se'n, tirant avall i que se'n vagin d'aquell lloc que hi fan més nosa que cap gràcia.

Quan el cotxe s'aparta i ja han passat uns cinc minuts, l'home de l'estaca s'aixeca i se'n va i el tractor desapareix de dalt la plaça.

A la noia li fa gràcia. Els demés, que allí estan amb la

canalla que juguen i riuen i fan gatzara, no se'n donen massa compte. Però la periodista sí. Li crida l'atenció. “Aquí hi tenen una llei a part. Mira, em fa gràcia, tot això, però joestic molt cansada i també me n'hauré d'anar”. Però aleshores se li acosta el senyor Rufino, com si li llegís el pensament.

—Aquí, a més de menjar, també s'hi pot dormir, noia. Tenim habitacions que lloquem a la gent, que es poden estar aquí vuit, deu, dos... els dies que els faci falta. Em sembla que vostè n'hauria d'agafar una i reposar perquè no la veig prou sana per córrer per aquest món. L'aire l'ha calat. Aquí és molt alt, el terreny, i la respiració a vegades falta.

La noia entén. “Però aquest home és prudent, xafarder o què?”

—Si vol habitació li explicaré les lleis. No, no, només li explico. Escolti'm: nosaltres li guardem l'habitació sense cap classe de recel estrany. Paga cinc euros i li guardem per les nou del vespre, però si ve a les nou i cinc els tractes s'han acabat. Aleshores ja hi ha una altra explicació, però ara, si vol, pot anar-se a estirar. No l'acompanyaré pas jo, ja vindrà la meva senyora. Noia! Vine cap aquí! —crida.

Es presenta una senyora decidida, vermella de cara, amb uns davants bondadosos i una gràcia especial.

—Hola. Què, es decideix a reposar? Ja m'ho ha dit el meu marit que està cansada i miri, per un bé seu, per cinc euros vagi una estona a estirar-se. No, no, si no pretenem pas res! Vostè mateixa, si no es vol quedar a dinar és igual, i si es queda millor per nosaltres. Però ara, no faci tants esforços per respirar que, aquí, fins que l'aire ha donat la ben entrada a la salut de la gent, alguns no s'hi senten prou bé. Què li sembla? Vol acceptar el que de bon

grat li oferim? Com es diu?

—Ja li he dit al seu marit: Arian.

—Arian?

—Arian, sí. Així és com m'ho van traduir. No sé ben bé què vol dir, però tinc posat aquest nom al carnet i no penso canviar-lo.

—No, no. Em sembla molt bé. Què fem? Pugem a dalt? Jo l'acompanyo. Estic preparant el dinar. Hi han dues o tres coses d'oferta. No fem pas un menú molt especial, tampoc deixat de la mà de Déu. Però tinc feina a la cuina i la noia que m'ajuda ja hi és, però jo també hi sóc ficada.

La periodista se la mira i reflexiona: “aquest parell o no se'ls escapa ningú o són molt bona gen, però el consell que em donen crec que és el que necessito ara”.

Respira a fons i diu:

—Vaig a entrar la bicicleta.

—No, no. Això ja ho faré jo. Ja la tindrà al garatge reservada, no pateixi. No pateixi que des d'aquí l'estic veient. Ja la tindrà al garatge reservada.

Intenta posar-se dreta i sembla que les cames li fallen, però tira amunt i creu el que li donen per consell i puja les escales. Quan arriba a dalt, fa com una sala quadriculada. Hi ha quatre portes per banda.

—Vol la de l'est o la de ponent. Jo, si em demana consell, la de ponent és molt més fresca i, amb la calor que fa, s'hi trobarà més bé.

—M'és igual la que em donin.

—Miri, veu? Al final —li diu la senyora molt amablement, aquella hostalera que sap de debò l'explicació llarga—, veu aquí a l'armari al capdavall? Veu que hi ha una espiera? Veu una finestreta a la paret com si fos una esclètxeta? Doncs si té calor i l'obre, com

que és de cara al nord, sempre li entrarà un aire sa i agradable. I si té fred la pot tancar. Vostè mateixa.

I la senyora se'n va.

—Vol que la cridi a l'hora del dinar? —li diu des de l'altre cantó de la porta—. No li he pensat a dir. I si necessités res, toqui el timbre d'aquí a la tauleta i pujaré a l'acte.

“O em veuen molt malament o no sé què passa” es diu ella, però accepta tot el que li han dit i s'estén a sobre el llit, que només hi ha un llençol, com una funda, i no hi ha res de roba. Una peça de cotó, que n'és una manta blanca, i un coixí i res més. Però hi ha una taula, hi ha un finestral bonic que veu el poble que a més a més li ha dit que hi era. Mira al cel i veu un espai llunyà de vista clara.

“Mare de déu, que bé s'hi està en aquest lloc, però el més que necessito és estirar-me” i es deixa caure al llit, respirant a poc a poc i encongint-se mica a mica i traient-se aquell sabor que tant pesa en el fons del cor i a la seva persona esgotada.

Quan arriba l'hora del dinar li sona el timbre que té. Ella no el truca però ja la piquen des de baix i li diu una veu:

—Si vol baixar, les taules ja estan parades. Es troba bé? Li ha passat l'esgotament?

—Doncs sí, sembla que em sento més bé —contesta. “ja em deuen haver sentit”. Es mulla la cara. L'aigua n'és fresca. Es treu la suor del front i se'n va a baix a les taules. Estan plenes de gent, menys la seva, la que li han donat quan ha entrat reservada. El demás, hi ha gent per tot arreu. D'on han sortit? La plaça està plena de cotxes. Ja li ha dit l'hostaler que era un lloc que s'hi guanyaven bé la vida i que no hi havia diferències, que a tothom li feien el mateix preu.